

FORMIRANJE DRUŠTVENOG ISKUSTVA UČENIKA U CILJU USPEŠNOG SAMOOPREDELJENJA LIČNOSTI

FORMATION OF STUDENTS' SOCIAL EXPERIENCE FOR A SUCCESSFUL SOCIAL SELF-DETERMINATION OF A PERSON

Nina Pavlovna Nedospasova

"Institute for advanced studies", Novokuznetsk, Kemerovo Oblast, Russia

Svetlana Albertovna Runova

"Institute for advanced studies", Novokuznetsk, Kemerovo Oblast, Russia

Daria Evgenevna Ovsyannikova

"Institute for advanced studies", Novokuznetsk, Kemerovo Oblast, Russia

© MESTE NGO

Category: **Society - Društvo**

Apstrakt

U radu su prikazani neki rezultati praćenja "Formiranja društvenog iskustva studenata" u gradu Novokuznjetsku, u Kemerovskoj oblasti, u Rusiji. Autori veruju da pravovremeno otkrivanje nedovoljno visokog nivoa formiranja socijalnog iskustva i njegova korekcija predstavljaju važne uslove daljeg samoopredeljenja ličnosti.

Ključne reči: društveno iskustvo, samoopredeljenje, kompetentnost, obrazovanje

Abstract

The article deals with some of the results of research "The formation of students' social experience". The authors think that social self-determination of a person depends on the early detection of level of social experience's formation and - if it needs - its further correction.

The address of the corresponding author:

Svetlana Albertovna Runova

 svetlaruno@yandex.ru

Keywords:

social, experience, self-determination, competence, education

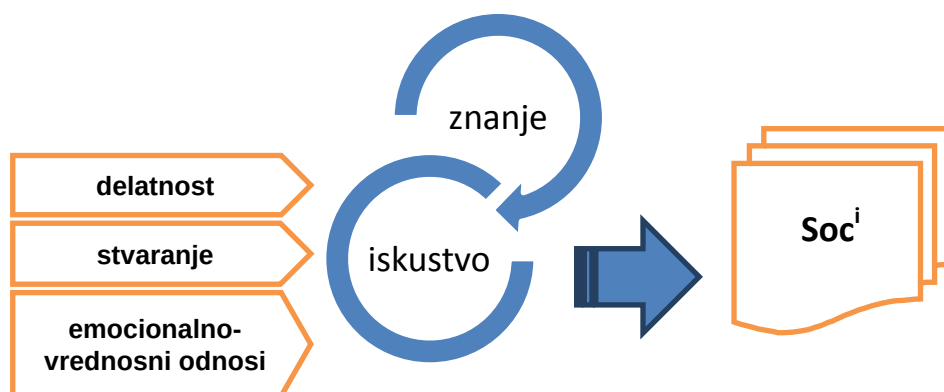
1 UVODNA RAZMATRANJA

Realizacija ideje celoživotnog učenja (LLL-lifelong learning) dovela je do potpune transformacije obrazovne platforme u Rusiji. U novom zakonu "O obrazovanju u Ruskoj Federaciji" su izraženi aspekti koji određuju osnovno opšte obrazovanje, kao obrazovanje iz kojeg proističe "formiranje ličnosti obučavanog", uključujući "... razvoj sklonosti, interesovanja, sposobnosti za socijalno samoopredeljenje" (Zakon, 2012).

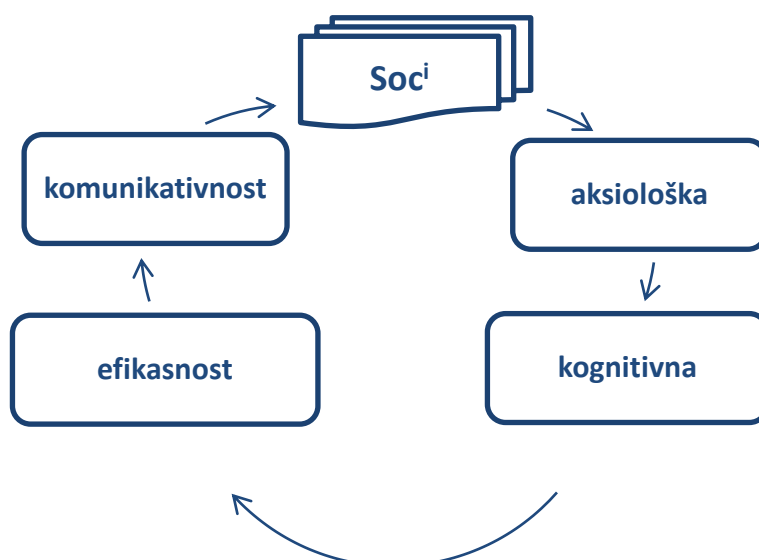
Socijalno samoopredeljenje (Soc^s) mi posmatramo kao „namerni, zasnovan na svojim životnim ciljevima, izbor socijalne uloge ličnosti i

njene pozicije u sistemu društvenih odnosa" (Hutorskoj, 2013), koji zavisi od uslova, zahteva i stavova društva i predstavlja višeslojan proces svesti individue o njenim individualnim potrebama i mogućnostima, i u korelaciji je sa njima.

Kao uslov adekvatnog socijalnog samoopredeljenja javlja se formiranje psihološke spremnosti obučavanog da deluje u sistemu društvenih odnosa i privatnoj sferi života u zavisnosti od nivoa formiranja njegovog socijalnog iskustva, koji ima svoju strukturu i predstavlja strukturiran model koji uključuje elemente prikazane na slici 1.

Slika 1 Strukturiran model društvenog iskustva

Slika 2. Komponente socijalnog iskustva

Strukturu modela društvenog, socijalnog, iskustva čine:

1. znanje, uključujući i sve akumulirane informacije o svetu i načinima kako se obavljaju različite aktivnosti; i
2. iskustvo, koje čine:

- primena poznatih metoda delovanja i spremnost za ispunjavanje utvrđenih normi, pravila rada, sistema opštih intelektualnih i praktičnih znanja i veština;
- kreativna aktivnost, spremnost da se organizuju kreativne inicijative i formiran kreativan odnos prema njima;
- emocionalno-vrednosni (EV) odnos prema predmetima i sredstvima rada, izražen u konstelaciji društvenih potreba i emocionalne percepcije, uključenih u sistem vrednosti. (Sheremetova)

Model Socⁱ uključuje komponente predstavljene na slici 2. Komponente socijalnog iskustva se mogu grupisati u sledeće četiri grupe:

1. Aksiološka: vrednosna orijentacija, opredeljujuća društvena pozicija i orijentacija ličnosti, javljaju se primarnim-ispunjenjem uloge društva počevši uz priznavanje uloge individualnih vrednosti.
2. Kognitivna: socijalni koncepti, prikazi, mišljenja, verovanja, prihvatanje uloge zahteva na nivou informacije.
3. Efikasnost: skup istorijski akumulirane prakse (reakcije, znanje, veštine); stečeno znanje i usvojene vrednosti se izražavaju u različitim aktivnostima, a komunikativna komponenta deluje kao veza.
4. Komunikativna: veština socijalne interakcije, adaptibilnost, posedovanje kulture govora. (Sheremetova, No data)

Nadalje, Socⁱ promoviše formiranje socijalno-radnih kompetencija podrazumevajući vlasništvo nad znanjem i iskustvom u:

- građansko-socijalnim aktivnostima (uloga građanina, itd),
- socio-radnim aktivnostima (prava potrošača, kupaca, klijenata, i dr.),
- porodičnim odnosima i odgovornosti (uloga roditelja, i dr.),
- ekonomiji i pravu (uloga poreskog obveznika, itd),
- profesionalnom samoopredeljenju (izbor specijalnosti, itd).

Zahvaljujući formiranom Socⁱ, dobijenom tokom studiranja u obrazovnoj ustanovi (OU), kod učenika bi trebalo formirati neophodne veštine socijalnih aktivnosti i funkcionalne pismenosti za život u današnjem društvu. Dakle, mi Socⁱ

razmatramo kao proces i rezultat organizovanog usvajanja društvenog iskustva obučavanih u OU, što im omogućava da ostvare socijalno samoopredeljenje, koje će ih nadalje dodatno promovisati u njihovom uspešnom životu kao punopravne članove društva. To će ispuniti zahteve vremena, „Konceptije duhovnog i moralnog razvoja i vaspitanja ličnosti građanina Rusije“, Federalnih državnih obrazovnih standarda, Federalnih zahteva vlade za strukturu osnovnog opšteobrazovnog programa predškolskog i školskog obrazovanja, psiholoških i obrazovnih uslova OU, itd.

2 REZULTATI STUDIJE

Da bi se utvrdio nivo formiranja Soci učenika na predlog MAOU DPO IPK¹ bila je urađena studija "Formiranje socijalnog iskustva učenika i (ili) obučavanih" među ispitanicima pripremnih grupa predškolskih obrazovnih ustanova (POU) i učenika od prvog do jedanaestog razreda.

Razmotrimo osnovne pokazatelje izvršenih istraživanja.

- I. Studija "Formiranost socijalnog iskustva učenika pripremnih grupa predškolskih obrazovnih institucija (UPG POU) i učenika prvih razreda", uključila je ispitanike:

- 1) Učenika prvih razreda – 565 ispitanika;
- 2) ispitanici POU – 550 ispitanika;
- 3) roditelji – 1100 ispitanika;
- 4) pedagoški radnici (PR) - 154 ispitanika.

Nivo formiranosti Socⁱ određen je skalom:

- 0 - 1,0 – nizak nivo;
- 1,1 - 2,0 – niži srednji;
- 2,1 - 3,0 – srednji nivo;
- 3,1 - 4,0 – viši srednji;
- 4,1 - 5,0 – visok nivo.

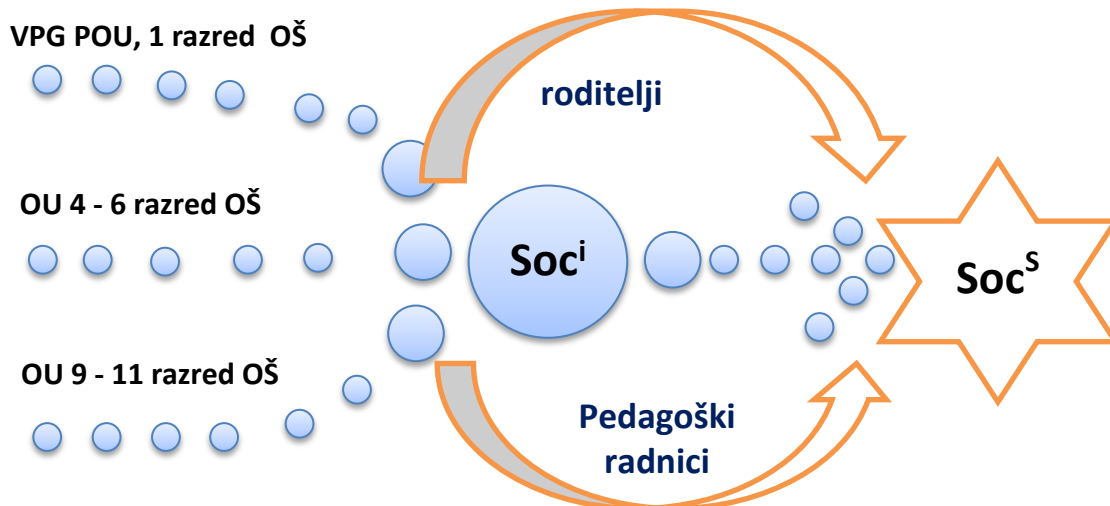
Rezultati istraživanja su pokazali da je formiranost Socⁱ ispitanika pripremnih grupa POU po ocenama roditelja i pedagoških radnika sledeća:

- 1) roditelji: šk. 2011/2012. – 4,33 boda; šk. 2012/2013. – 4,35 boda;
- 2) vaspitači: šk. 2011/2012. – 4,52 boda; šk. 2012/2013. – 4,44 boda.

¹ Municipal'noe Avtonomnoe Obrazovatel'noe Učreždenie Dopolnitel'nogo Professional'nogo Obrazovanija "Institut Povyšeniya Kvalifikacii", Novokuznetsk, Kemerovo Oblast, Russia

Dobijeni podaci su potvrđeni rezultatima odgovora dece: oko 80 % ispitanika POU izražava pozitivan odnos prema različitim aspektima stvarnosti kao „ispoljavanju

društvenog iskustva“. Tako, Socⁱ odgovara visokom nivou i ukazuje na efikasnost POU da formiraju Socⁱ dece, kao i uspeh interakcije sa porodicom u pitanjima njihovog obrazovanja.

Slika 3 Algoritam sprovođenja monitoringa „Formiranje društvenog iskustva“

Socⁱ učenika prvih razreda je po oceni roditelja i pedagoških radnika „viši-srednji“:

- 1) roditelji: šk. 2011/2012. - 3,88;
- 2) učitelji – 3,80; u šk. 2012/2013. – 3,85 i 3,72.

Više od 80 % đaka prvaka, odgovarajući na pitanja, na osnovu kojih je formirana ocena Socⁱ, izabralo je ispravne varijante odgovora. To ukazuje da su oni formirali osnovu za uspešan usvajanje obrazovnih programa i omogućava da se predvidi uspeh u njihovom usvajanju, dostizanje metapredmetnih i visokih ličnih rezultata definisanih standardima novog pokoljenja.

Međutim, prema rezultatima studije, nivo formiranosti produktivnih komponenti Socⁱ dece predškolskog i ranog školskog uzrasta nije dovoljno visok. Zajednički problem formiranja Soci kod dece starijeg predškolskog uzrasta i tokom obuke u prvom razredu, je, takođe, nizak nivo komunikativnih iskustava i iskustva samoorganizovanja, koji je posledica, prema mišljenju roditelja i nastavnog osoblja, "nesposobnost za rešavanje sporova i konfliktnih situacija." Tako, nedostatak umeća dece starijeg predškolskog uzrasta da razreši sporne primetilo je oko 30 % ispitanih. Zrelost u komunikativnom

iskustvu dece u prelasku iz predškolske pripremljene grupe u prvi razred ima negativan trend (tokom boravka u predškolskim obrazovnim ustanovama (POU) - 4,33 bodova, dok je u vreme boravka u prvom razredu - 3,9 poena).

U tom smislu, preporučljivo je da se u obrazovni proces uvrste programi čiji je cilj razvijanje komunikativne sposobnosti dece. Predškolski uzrast je osnova za dalju akumulaciju Socⁱ i problemi koji će nastati u budućem školovanju, po našem mišljenju, najčešće su posledica predškolskog doba. Treba obratiti posebnu pažnju na formiranje iskustva samo-organizovanja i komunikativnog iskustva dece, motivacije za učenje, kognitivne aktivnosti. Preporučljivo je da se posmatra kontinuitet između predškolskog obrazovanja i osnovnog nivoa obrazovanja, koji su „mostićem“, obezbeđujući dalju adaptaciju dece na promenjenu socijalnu situaciju, okolni svet i dalje formiranje Socⁱ.

II. U istraživanju „Zrelost socijalnog iskustva učenika četvrtih i šestih razreda“ uzelo je učešće 1547 ispitanika:

- 1) učenika četvrtih razreda – 452 učenika;
- 2) učenika šestih razreda – 273 učenika;
- 3) roditelja – 725 ispitanika;
- 4) pedagoga - 97 ispitanika.

Pri prijemu dece u opšteobrazovne ustanove, njihov Socⁱ se širi i obogaćuje. U predškolskom uzrastu, kao najznačajnije komponente Socⁱ smatraju se komunikativno, intelektualno, i estetsko iskustvo, kao i ekološke vrste iskustava, i iskustva samoorganizovanja i očuvanja zdravlja. Studija nam omogućava da se identifikuju najznačajniji problemi u formiranju Socⁱ u posmatranom starosnom dobu i razrade predlozi za poboljšanje aktivnosti OU u narednim fazama učenja.

Evaluacija zrelosti socijalnog iskustva učenika četvrtih razreda pokazuje da se najformiranijim iskustvom javlja iskustvo osvajanja opšteljudskih vrednosti i iskustvo u građansko-patriotskoj oblasti. Roditelji i vaspitači učenika u četvrtim razredima visoko su ocenili zrelosti iskustva razvoja ljudskih vrednosti, životne sredine i estetskog doživljaja. Najniže procene roditelja i nastavnika je imalo iskustvo samoorganizovanja. Sami četvrtci su sebe ocenili najnižim ocenama u pogledu intelektualnog iskustva.

Učenici šestih razreda su ocenili zrelost iskustva u oblasti radnih sposobnosti, komunikativnih iskustava i iskustva samospoznaje iznad drugih vrsta iskustava. Najniže ocene šestaka imala su iskustva u društvenim i građansko-patriotskoj oblasti. Roditelji učenika šestih razreda visoko su ocenili zrelosti u oblastima estetskih i ekoloških iskustava; nastavnici - iskustvo zaštite zdravlja. Najnižim ocenama su ispitanici ocenili nivo iskustva samoorganizacije. Kada se razmatraju sastavne komponente iskustva, pre svega su ispitanici ocenjivali zrelosti vrednosnih odnosa prema različitim vrstama iskustva. Prema mišljenju ispitanika, najniže je formiran nivo produktivnog dela Soc^o. Međutim, generalno, Soc^o učenika ocenjuje se kao "visok" (prema mišljenju samih učenika), a kao "iznad proseka" prema mišljenju roditelja i nastavnika (tabela 1).

Dakle, Socⁱ ocena učenika četvrtih i šestih razreda je "visoka", dok su roditelji školske dece kao i nastavno osoblje dali ocenu "iznad proseka."

Tabela 1 Ocena respondenata o zrelosti socijalnog iskustva u celini

respondenti	4. razredi			6. razredi		
Socijalno iskustvo u celini	Učenici	Roditelji	Pedagozi	Učenici	Roditelji	Pedagozi
Šk. god. 2010/2011.	4,32	4,14	3,98	4,08	4,13	3,86
Šk. god. 2011/2012.	4,32	3,84	3,82	4,13	3,96	3,67
Šk. god. 2012/2013.	4,32	3,94	3,91	4,17	4,09	3,55

U cilju efikasnog razvoja Socⁱ učenika srednješkolskog uzrasta i njihove odgovarajuće pripreme za odraslo doba, po našem mišljenju, potrebno je da oni razviju znanja i veštine samoorganizovanja, da razviju vrednosne kriterijume i odnos prema društvenim aktivnostima, znanju, a takođe, potrebno je uključiti ih u društveni život škole.

III. U istraživanju „Zrelost socijalnog iskustva učenika devetih i jedanaestih razreda“ uzelo je učešće 1547 ispitanika:

1) učenika 9-ih razreda – 452 ispitanika;

- 2) učenika 11-ih razreda – 273 ispitanika;
- 3) roditelja – 725 ispitanika;
- 4) pedagoških radnika - 97 ispitanika.

Studija je obuhvatila 11 vrsta Socⁱ učenika devetih i jedanaestih razreda i 4 sastavne komponente svake vrste iskustva. Evaluacija zrelosti Socⁱ učenika devetih razreda je pokazala da su najrazvijenija iskustva većine studenata formirana u osvajanju opšteljudskih vrednosti i očuvanja zdravlja. I roditelji i vaspitači učenika devetih razreda ocenili su visoko iskustva u razvoju opšteljudskih vrednosti i zaštite životne

sredine. Međutim, ocena roditelja i nastavnog osoblja iskustva samosvesti i samoorganizacije bila je niska, a sami učenici devetih razreda su najniže ocenili iskustva građansko-patriotskih i socijalnih aktivnosti. Učenici jedanaestog razreda iznad drugih vrsta iskustava, ocenili su sveukupnu zrelost iskustva razvoja opšteljudskih vrednosti i intelektualno iskustvo. Najniže ocene diplomaca dobila su iskustva iz socijalne i građansko-patriotske sfere. Roditelji i vaspitači učenika jedanaestih razreda visoko su ocenili

zrelosti iskustva razvoja opšteljudskih vrednosti, te intelektualnih i estetskih vidova iskustva. Najslabije od svih roditelji su ocenili iskustva očuvanja zdravlja, a nastavnici - iskustvo samoorganizovanja i iskustvo samospoznaje. Učenici devetog razreda, više od svojih roditelja i nastavnika, ocenjuju zrelosti socijalnog iskustva, dok su ga učenici jedanaestog razreda ocenili niže, Socⁱ su ocenili sa "iznad proseka". (Tabela 2)

Tabela 2 Ocena respondenata o zrelosti socijalnog iskustva u celini

respondenti	9. razredi			11. razredi		
Socijalno iskustvo u celini	Učenici	Roritelji	Socijalno iskustvo u celini	Učenici	Roritelji	Socijalno iskustvo u celini
Šk. god. 2010/2011.	3,81	3,79	3,55	3,98	3,93	3,63
Šk. god. 2011/2012.	3,79	3,74	3,50	3,92	3,85	3,80
Šk. god. 2012/2013.	3,81	3,77	3,56	3,75	4,06	3,86

3 ZAKLJUČAK

Prema studiji, postoji pozitivna dinamika rasta ocena zrelosti Soci učenika jedanaestih razreda prema ocenama roditelja i nastavnog osoblja, dok je prema ocenama učenika jedanaestih razreda trend padajući. U cilju daljeg razvoja zrelosti Socⁱ starijih učenika, pripremajući ih za život odraslih i adekvatan društveni izbor, preporučljivo je da se nastavi sa razvojem njihovih znanja i veština samoorganizovanja i samosvesti, da se usade u njima vrednosti vezane za društvene delatnosti, da im se razvija

osećaj patriotizma i građanske dužnosti, da se učenici starijih razreda uključe u društveni život škole, zajednice.

Tako, za dalji uspešan razvoj socijalne kompetencije učenika i samoopredeljenja njihovih ličnosti preporučljivo je da se blagovremeno:

- 1) prati nivo formiranja Socⁱ učenika na svim nivoima obrazovanja;
- 2) identifikuju greške u vrstama formiranja Soci; i
- 3) vršiti korekcije nedovoljno formiranih nivoa Socⁱ.

CITIRANI RADOVI

Hutorskoj, A. V. (2013, 07 13). *Opredelenie obšepredmetnogo soderžanija i ključevyh kompetencij kak harakteristika novogo podhoda k konstruirovaniju obrazovatel'nyh standartov*. Retrieved from Kak.Znate: <http://kak.znate.ru/docs/index-58462.html>

Sheremetova, G. (No data). *Ponjatie social'nogo samoopredelenija ličnosti i ego sušnost'*. Retrieved 12 01, 2013, from SuperInf.ru: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=2243

Zakon, R. (2012, 02 28). *O vnesenii izmenenij v Zakon Rossijskoj Federacii "Ob obrazovanii" i stat'ju 26.3 Federal'nogo Zakona "Ob obših principah organizacii zakonodatel'nyh (predstavitel'nyh) i*

исполнительных органов государственной власти субъектов Российской Федерации". Retrieved 12 01, 2013, from Garant: <http://base.garant.ru/70143484/>

Received for publication: 23.10.2013

Revision received: 15.12.2013

Accepted for publication: 21.12.2013

How to cite this article?

Style – APA Sixth Edition:

Nedospasova, N. P., Runova, S. A., & Ovsyannikova, D. E. (2014, 01 15). Formiranje društvenog iskustva učenika u cilju uspešnog samoopredeljenja ličnosti. (Z. Čekerevac, Ed.) *FBIM Transactions*, 2(1), 139-145. doi:10.12709/fbim.02.02.01.14

Stile – Chicago Fifteenth Edition

Nedospasova, Nina Pavlovna, Svetlana Albertovna Runova, and Daria Evgenevna Ovsyannikova. "Formiranje društvenog iskustva učenika u cilju uspešnog samoopredeljenja ličnosti." Edited by Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions* (MESTE) 2, no. 1 (01 2014): 139-145.

Style – GOST Name Sort:

Nedospasova Nina Pavlovna, Runova Svetlana Albertovna and Ovsyannikova Daria Evgenevna Formiranje društvenog iskustva učenika u cilju uspešnog samoopredeljenja ličnosti [Journal] = Formiranje društvenog iskustva učenika // *FBIM Transactions* / ed. Čekerevac Zoran. - Beograd : MESTE, 01 15, 2014. - 1 : Vol. 2. - pp. 139-145. - ISSN 2334-704X (Online); ISSN 2334-718X.

Style – Harvard Anglia:

Nedospasova, N. P., Runova, S. A. & Ovsyannikova, D. E., 2014. Formiranje društvenog iskustva učenika u cilju uspešnog samoopredeljenja ličnosti. *FBIM Transactions*, 15 01, 2(1), pp. 139-145.

Style – ISO 690 Numerical Reference:

Formiranje društvenog iskustva učenika u cilju uspešnog samoopredeljenja ličnosti. Nedospasova, Nina Pavlovna, Runova, Svetlana Albertovna and Ovsyannikova, Daria Evgenevna. [ed.] Zoran Čekerevac. 1, Beograd : MESTE, 01 15, 2014, *FBIM Transactions*, Vol. 2, pp. 139-145. ISSN 2334-704X (Online); ISSN 2334-718X.